14. september 2020

Barnvænt Ísland: Hvernig gerum við réttindi barna að veruleika?

Hjördís Eva Þórðardóttir
Verkefnastjóri Barnvæns Íslands

Stjórnarráð Íslands
Félagsmálaráðuneytið

Barnasáttmálinn

- Staðfestur af Allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna 20. nóvember 1989
- Fullgiltur af Alþingi 1992 og lögfestur 2013
- Tryggir börnum umfangsmikil réttindi sem eru óháð réttindum fullorðinna
- Umönnun, vernd og þátttaka
- Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna
- Grundvallarforsendur:
  - 2. grein: Jafnræði bann við mismunun
  - 3. grein: Það sem barninu er fyrir bestu
  - 6. grein: Réttur barns til lífs og þroska
  - 12. grein: Þátttaka barna

Staða Barnasáttmálans á Íslandi

- Staða barna og réttinda þeirra almennt talin góð
- Mikilvægt að lyfta fram réttindum, þörfum og velferð viðkvæmra hópa barna
- Ómarkviss innleiðing sáttmálans:

  Takmörkuð þekking

  Sáttmálinn sjaldan settur í samhengi við verkefni opinberra aðila eða daglegt líf barna

  “Verkfæri” sáttmálans og kröfur Barnaréttarnefndar SÞ lítið þekkt

  Hlutverk ríkis og sveitarfélaga

Þekking á Barnasáttmálanum: Börn í 5.-7. bekk

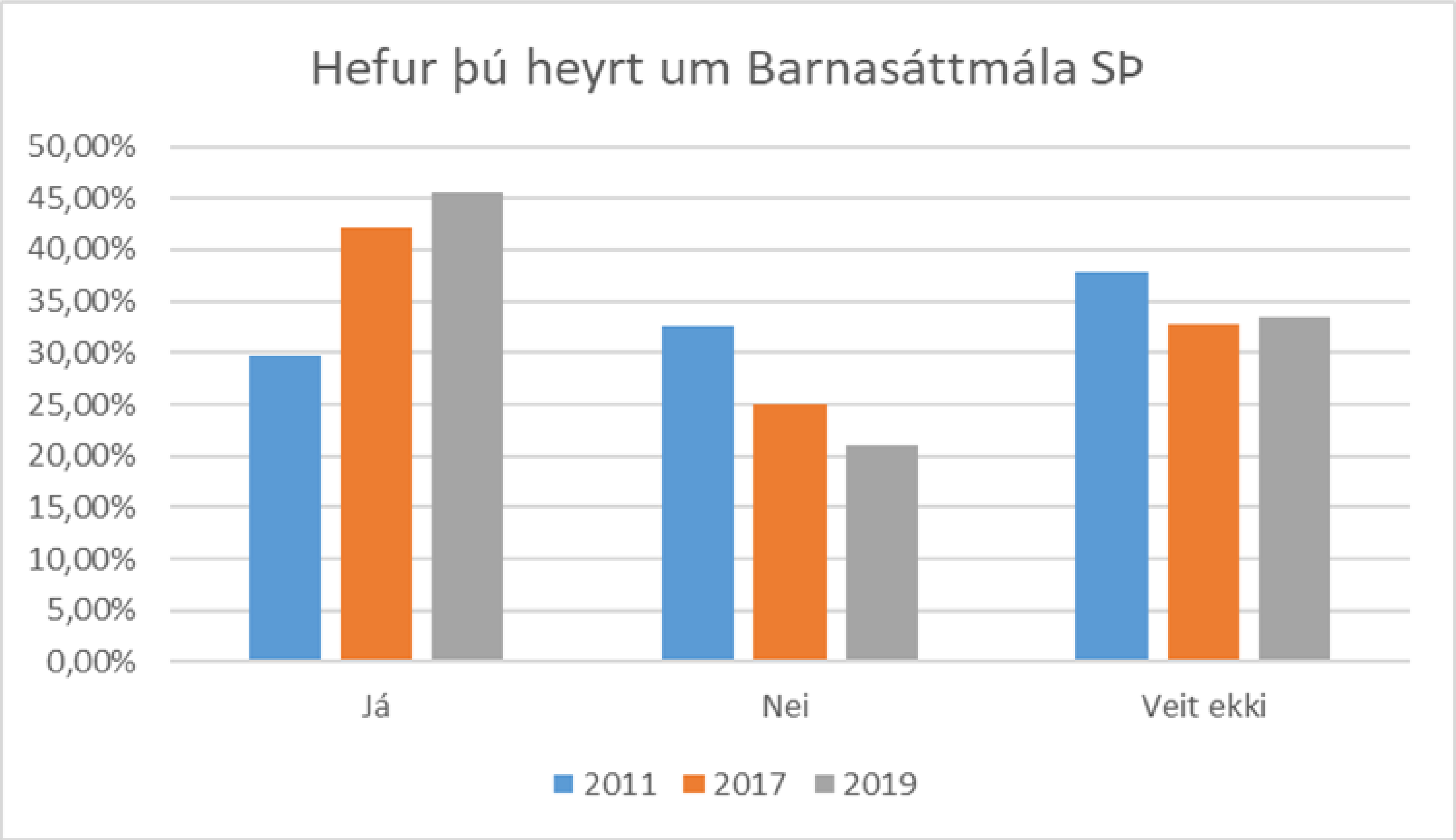

Þekking á Barnasáttmálanum: Börn í 5.-7. bekk

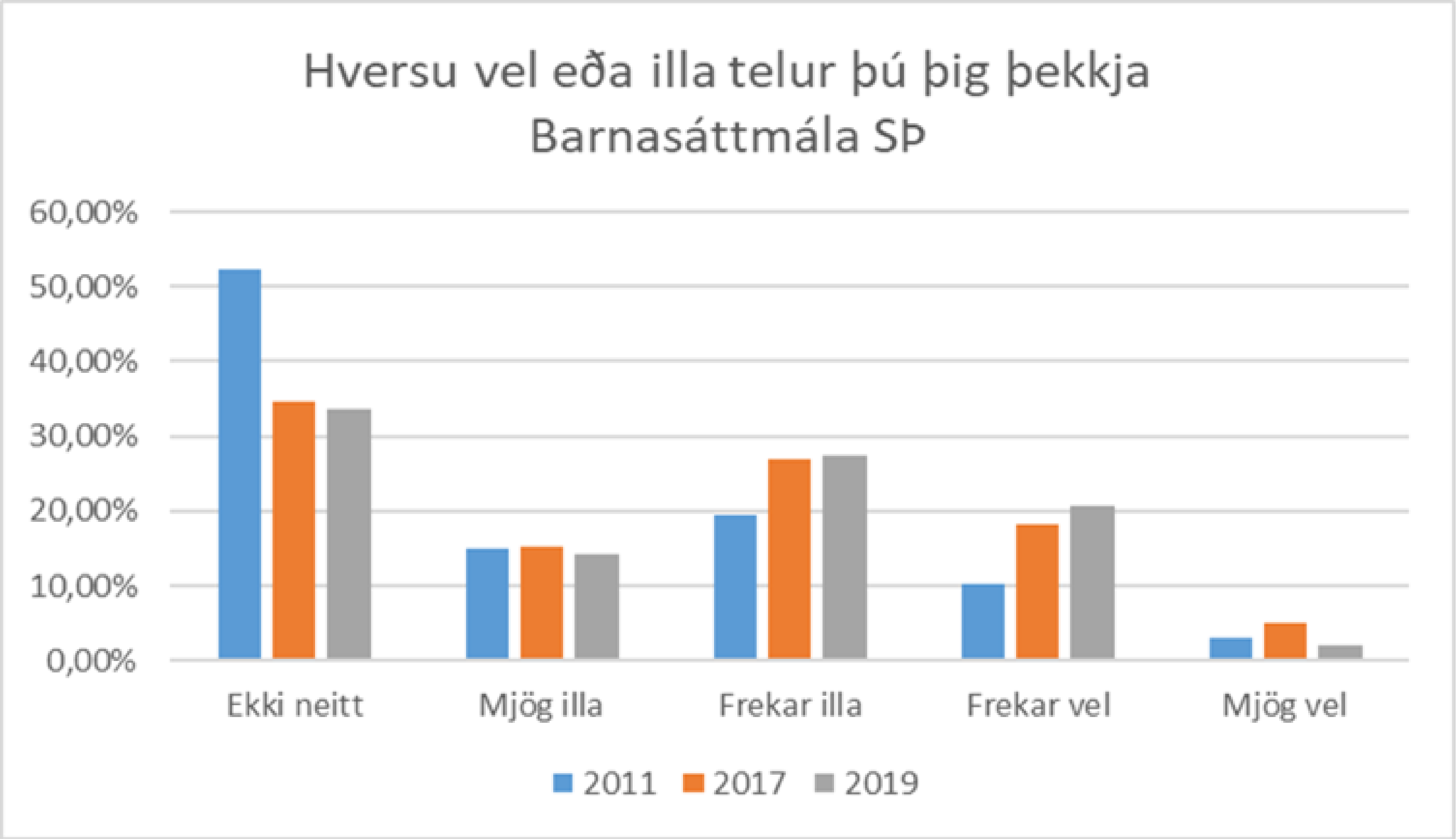

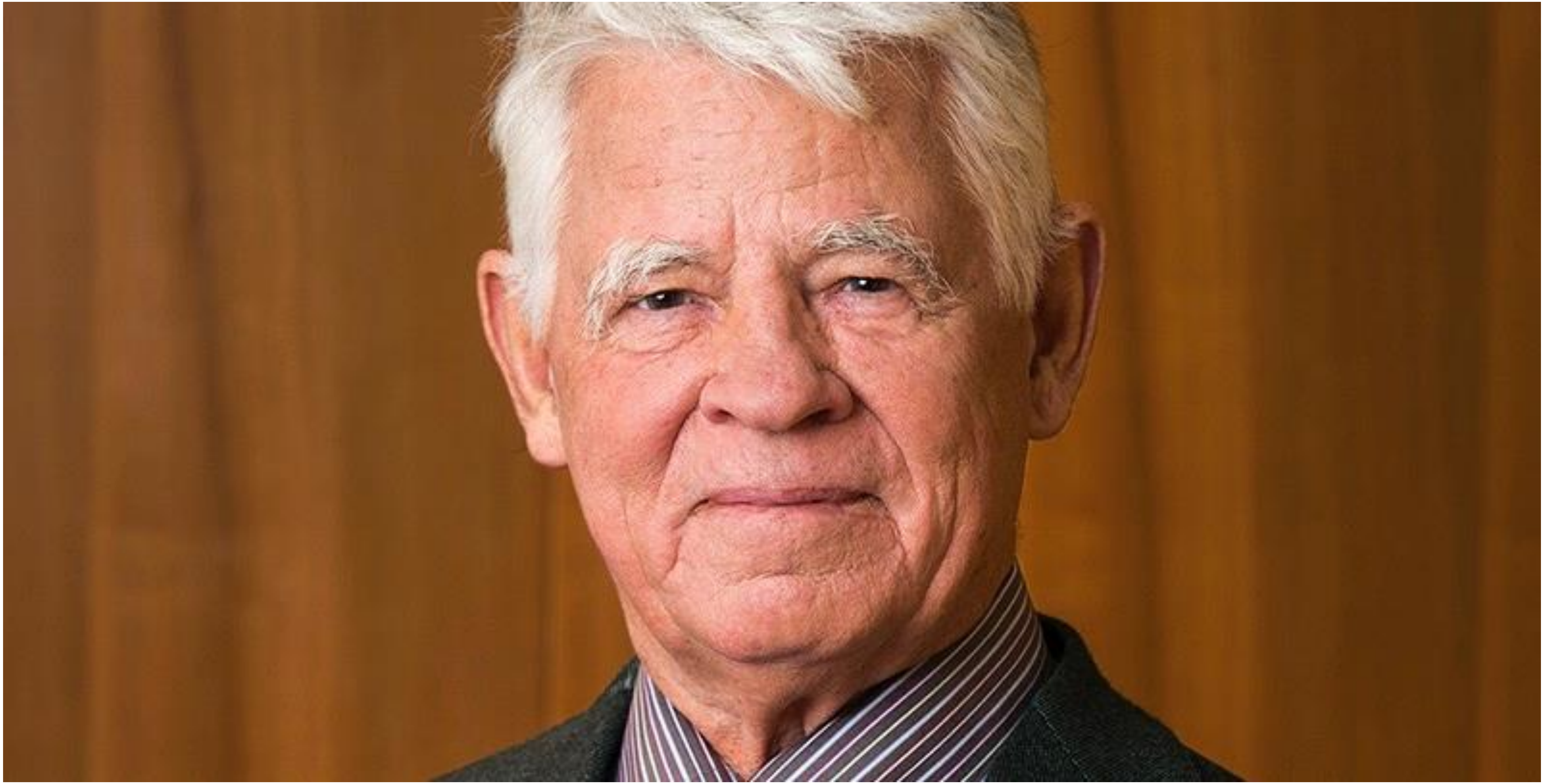

Where, after all, do universal human rights begin? In small places, close to home--so close and so small that they cannot be seen on any maps of the world. ... Unless these rights have meaning there, they have little meaning anywhere.

Eleanor Roosevelt

environmentalillnessnetwork.tumblr.com

Innleiðing Barnasáttmálans

Innleiðing Barnasáttmálans
Ólíkar hliðar

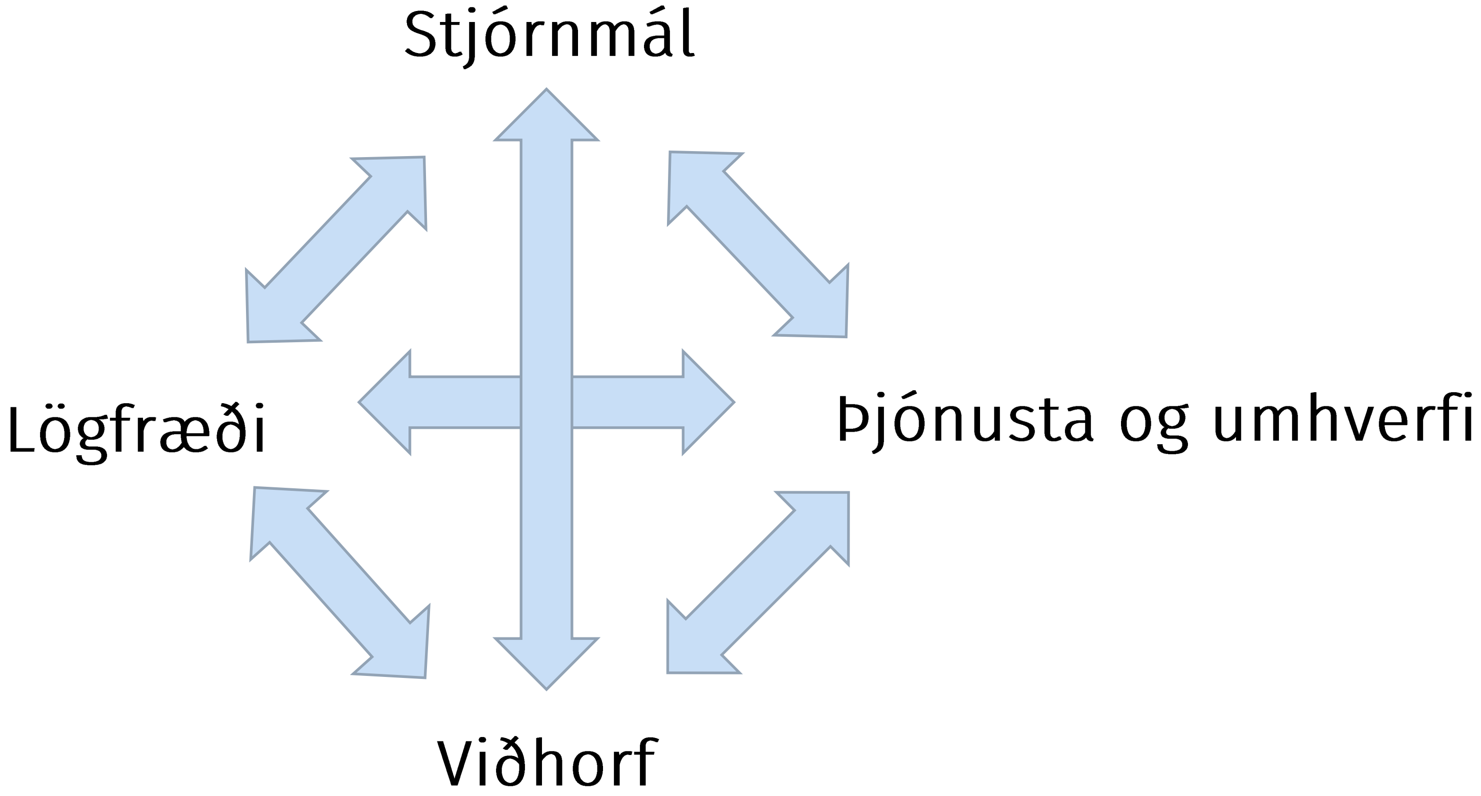

Innleiðing Barnasáttmálans

- Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna
- Ábendingar Barnaréttarnefndarinnar
- Ríkur vilji stjórnvalda til að Íslandi uppfylli ýtrustu kröfur Barnasáttmálans

Kröfur til aðildarríkja

- Heildstæð stefna um innleiðingu Barnasáttmálans
- Samræmingaraðili innan Stjórnarráðsins
- Löggjöf í samræmi við Barnasáttmálann
- Lögfesting Barnasáttmálans og fullgilding valkvæðra bókana
- Hagsmunamat út frá réttindum barna (Child Rights Impact Assessment)
- Fjárlög greind með tilliti til réttinda barna
- Tölfræðigögn
- Þekking á Barnasáttmálanum
- Samstarf við sveitarfélög og grasrót
- Óháður eftirlitsaðili – Umboðsmaður barna

Barnvænt Ísland: Stefna um innleiðingu Barnasáttmálans

- Stýrihópur Stjórnarráðsins um málefni barna hefur leitt þróun stefnu um innleiðingu sáttmálans síðastliðið ár, undir forystu félagsmálaráðuneytisins
- Stefnan miðar að því að uppfylla ýtrustu kröfur Barnaréttarnefndar SÞ um innleiðingu Barnasáttmálans
- Drög kynnt í samráðsgátt á vordögum 2020
- Næstu skref: ítarlegt samtal við hagaðila og börn og ungmenni
- Þingsályktunartillaga: Stefna og aðgerðaáætlun kynnt á haustþingi 2020

Barnvænt Ísland: Stefna um innleiðingu Barnasáttmálans

1. Samræming þátttöku, hagsmunamats og innleiðingar réttinda barna
   - **Markmið**: Að samræma framkvæmd meðfylgjandi stefnu, með því að fela tilteknum aðila eða stofnun það hlutverk.
2. Lagabreytingar og alþjóðlegar skuldbindingar er varða börn
   - **Markmið**: Að tryggja aukið samræmi milli greina Barnasáttmálans og íslenskrar löggjafar ásamt því að uppfylla frekari alþjóðlegar skuldbindingar er varða réttindi barna.
3. Hagsmunamat út frá réttindum barnsins (e. *Child Rights Impact Assessment, CRIA*)
   - **Markmið**: Að hagsmunamat út frá réttindum barnsins verði innleitt með markvissum hætti og að slíkt mat verði hluti af skyldubundnu ferli við undirbúning lagafrumvarpa og stefnumótandi ákvarðana.

Barnvænt Ísland: Stefna um innleiðingu Barnasáttmálans

4. Fullgilding þriðju valfrjálsu bókunarinnar við Barnasáttmálann
   - **Markmið**: Að börn geti leitað til Barnaréttarnefndar Sameinuðu þjóðanna með mál sín.
5. Réttindi barna – stuðningur, ráðgjöf og aðstoð
   - **Markmið**: Börn og/eða foreldrar þeirra geti leitað stuðnings og ráðgjafar hjá opinberum aðila sem aðstoðar þau við að leita réttar síns innan kerfisins ef þau telja að á rétti sínum sé brotið.
6. Fræðsla um þátttöku og réttindi barna
   - **Markmið:** Að tryggja þekkingu barna, almennings og opinberra starfsmanna/fagstétta á réttindum barna og skyldum stjórnvalda samkvæmt Barnasáttmálanum.

Barnvænt Ísland: Stefna um innleiðingu Barnasáttmálans

7. Þátttöku- og barnaréttindafulltrúar innan opinberra stofnana
   - **Markmið**: Að þátttöku- og barnaréttindafulltrúar starfi innan opinberra stofnana og sveitarfélaga.
8. Farsældarmælaborð – tölfræði um velferð og réttindi barna á Íslandi
   - **Markmið**: Tölfræðigögnin séu aðgengileg í mælaborði og hafi markviss áhrif á stefnumótun og forgangsröðun verkefna og fjármuna.
9. Greining útgjalda hins opinbera með tilliti til velferðar og réttinda barna
   - **Markmið**: Að þróa og innleiða verklag sem miðar að því að greina fjárlög út frá réttindum og velferð barna, með sérstakri áherslu á að skoða úthlutun fjármagns til þjónustu og verkefna fyrir viðkvæma hópa barna.

.

Barnvænt Ísland: Stefna um innleiðingu Barnasáttmálans

10. Samráðsvettvangur barna og ungmenna við stjórnvöld á Íslandi
    - **Markmið**: Vettvangur fyrir markvisst samráð stjórnvalda við ungmennaráð, ráðgjafahópa og ungmennasamtök á landsvísu.
11. Samráðsgátt stjórnvalda og aðgengi barna að upplýsingum
    - **Markmið**: Að samráðsgáttin verði vettvangur þar sem börn og ungmenni geti með auðveldum hætti komið sjónarmiðum sínum á framfæri og sótt upplýsingar.
12. Barnvæn sveitarfélög
    - **Markmið**: Að öll sveitarfélög á Íslandi verði barnvæn sveitarfélög og innleiði réttindi barna með markvissum hætti.

Barnvænt Ísland: Stefna um innleiðingu Barnasáttmálans

13. Skólar og frítímastarf innleiði réttindi barna í starf sitt

- **Markmið**: Að á næstu tíu árum sæki öll börn á leik- og grunnskólaaldri á Íslandi formlega og óformlega menntun sína innan stofnana sem hafa unnið markvisst að því að innleiða Barnasáttmálann inn í starf sitt

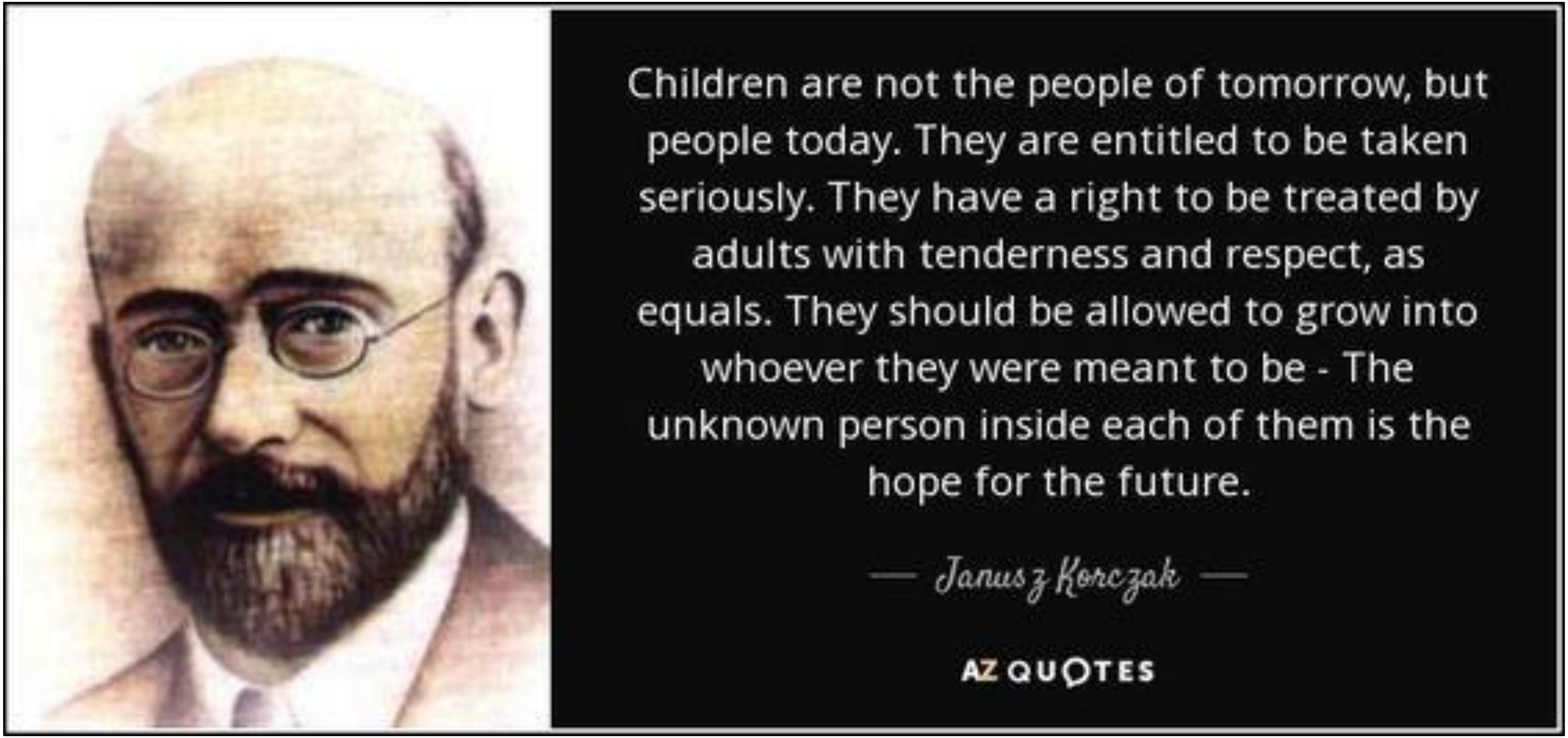
Children are not the people of tomorrow, but people today. They are entitled to be taken seriously. They have a right to be treated by adults with tenderness and respect, as equals. They should be allowed to grow into whoever they were meant to be - The unknown person inside each of them is the hope for the future.
— Janusz Korczak —
AZ QUOTES